

Sprawozdanie z dorocznej konferencji międzynarodowego zrzeszenia ATLAS: „Miejsca odwiedzane ponownie. Perspektywy rozwoju i zarządzania obszarami turystycznymi”, Viana do Castelo, Portugalia, 5–7 września 2007 r.

Report from the Annual ATLAS Conference: 'Destinations Revisited. Perspectives on Developing and Managing Tourist Areas', Viana do Castelo, Portugal, 5th–7th September 2007

W dniach 5–7 września 2007 r. odbyła się kolejna, coroczna konferencja naukowa międzynarodowego zrzeszenia szkół wyższych zajmujących się kształceniem na potrzeby turystyki ATLAS¹, tym razem poświęcona perspektywom rozwoju destynacji turystycznych. Miejscem konferencji było Viana do Castelo w Portugalii, niewielkie miasteczko położone ok. 60 km na północ od Porto, przy ujściu rzeki Lima do Atlantyku w regionie Minho. Celem konferencji była próba uzyskania odpowiedzi na pytania: w jakim stopniu destynacje są obecnie atrakcyjne turystycznie wobec ciągle narastających i zmieniających się potrzeb i oczekiwań turystów, jaka jest świadomość tej sytuacji tych, którzy zarządzają turystyką w destynacjach oraz jakiego rodzaju rozwiązania wprowadzane są w celu ponownego zachęcenia i przyciągnięcia turystów do różnego rodzaju destynacji. Ponadto doroczne konferencje ATLAS-u zawsze stwarzają możliwości spotkania nie tylko naukowców pochodzących z różnych, na ogół akademickich, ośrodków prowadzących badania nad turystyką, ale i przedstawicieli branży turystycznej oraz różnego rodzaju organizacji turystycznych. Program dorocznych konferencji ATLAS-u składa się z sesji plenarnych, podczas których prezentowane są wystąpienia specjalnie zaproszonych przez ATLAS ekspertów z dziedziny nauk o turystyce, sesji warsztatowych odbywających się równolegle w tym samym przedziale czasowym oraz spotkań badawczych grup zainteresowań, które są otwarte także dla nowych członków. Otwarcia konferencji dokonała Przewodnicząca ATLAS-u Melanie Smith wspólnie z Rui Texiera, rektorem Politechniki w Viana do Castelo oraz z Defensor Mour burmistrzem Viana do Castelo. Następnie miała miejsce

The traditional annual conference of ATLAS¹, an international association of universities specializing in tourism education, took place from 5th–7th September 2007, in Viana do Castelo, Portugal, a small town 60 kms north of Porto, on the River Lima estuary in the Minho Region. It was devoted to development prospects for tourist destinations. The aim was an attempt to answer the questions: How attractive are tourism destinations for tourists whose needs and expectations are constantly growing and changing? How aware of this fact are those who manage tourism at these destinations? What ideas are introduced in order to encourage tourists to revisit and to attract them to different destinations? The annual ATLAS conferences are an opportunity to meet, not only for researchers from different, usually academic, centres studying tourism, but also for tourism representatives and organizations. A conference traditionally consists of plenary sessions with special presentations delivered by tourism experts invited by ATLAS, simultaneous workshop sessions, and meetings of Special Interest Groups, which are open for new members. The ATLAS chairwoman, Melanie Smith, together with Rui Texiera, the rector of the Polytechnic Institute in Viana do Castelo, as well as Defensor Mour, the Mayor of Viana do Castelo, opened the conference. It was followed by the first plenary session, at which the strategy of tourism development in Portugal was presented at national, regional and local levels. The main strategy at the national level is to shift tourism to other less touristy areas of Portugal. One of these is the

pierwsza sesja plenarna, podczas której została zaprezentowana strategia rozwoju turystyki w Portugalii, najpierw na poziomie krajowym, później regionalnym i na końcu lokalnym. Głównym celem strategii na poziomie krajowym stała się decentralizacja części ruchu turystycznego do innych mniej rozwiniętych pod względem turystycznym obszarów Portugalii. Jednym z nich jest region Północnej Portugalii, dla którego strategię rozwoju turystyki zaprezentował Nuno Fazenda z Urzędu Koordynacji i Rozwoju Północnej Portugalii (Commission for Coordination and Development of North Portugal). Na zakończenie została zaprezentowana przez Francisco Calheirosa strategia rozwoju turystycznego Regionu Minho, w której położone jest Viana do Castelo. Warto zaznaczyć, że zaprezentowane opracowania łączyły pewne wspólne wątki dotyczące podstawowych celów strategicznych.

Pierwszego dnia konferencji odbyły się jeszcze dwie serie sesji warsztatowych. W pierwszych pięciu sesjach tematyka wystąpień skupiona była wokół zagadnień związanych z trendami rozwoju destynacji, wyzwaniem w zarządzaniu destynacjami, roli dziedzictwa kulturowego i wydarzeń kulturalnych w rozwoju destynacji oraz zastosowania rozwiązań technologicznych w destynacjach. Druga seria sześciu sesji warsztatowych dotyczyła roli kultury w rozwoju turystyki, marketingu turystycznego i zarządzania turystyką w destynacjach oraz zmian w turystyce krajowej i międzynarodowej. W tym samym czasie równolegle odbywało się spotkanie założycielskie nowej grupy zainteresowań (Special Interest Group), której tematem badawczym będzie turystyka związana z miastami pełniącymi funkcje stolic państwowych. Pierwszego dnia konferencji miała miejsce jeszcze jedna sesja plenarna. Referat pt. „Successful destinations: thinking about limits, rythms and conditions from Mediteranean experience” zaprezentował Salvador Anton z Uniwersytetu w Tarragonie w Hiszpanii. Autor zwrócił uwagę na zmiany modelu turystyki w regionie Morza Śródziemnego związane z ogólnymi trendami w światowej turystyce oraz ich reperkusje w przestrzeni turystycznej tego regionu.

Następnego dnia konferencja rozpoczęła się od drugiej sesji plenarnej, w której Carla Almeida Santos z University of Illinois at Urbana-Champaign w USA mówiła o turystyce etnicznej w Stanach Zjednoczonych Ameryki. W wystąpieniu pt. „The politics of identity: Representational dynamics in the USA” autorka skoncentrowała się głównie na rozwoju i promocji miejskiej przestrzeni etnicznej oraz postrzeganiu roli turystyki w tego rodzaju prze-

region of North Portugal whose tourism development strategy was presented by Nuno Fazenda from the Commission for Coordination and Development of North Portugal. Finally, Francisco Calheirosa presented the tourism development strategy for the Minho Region where Viana do Castelo is situated. It is worth mentioning that the presentations had certain common ideas regarding those strategic aims.

The first day included two workshop sessions. In the first session five workshops were focused on destination development: trends, challenges, the role of cultural heritage and events, as well as technology. The second session of six workshops concerned the role of culture in the development of tourism, tourism marketing and management, as well as changes in national and international tourism. Simultaneously, the first meeting of a new Special Interest Group was taking place dealing with tourism in capital cities. The first day also included a further plenary session with a presentation by Salvador Anton from the University of Tarragona in Spain, entitled ‘Successful Destinations: thinking about limits, rythms and conditions from Mediterranean Experience’. The speaker pointed to the changes in the model of tourism in the Mediterranean region related to general trends in global tourism, as well as their repercussions in the tourism space of this region.

The second day of the conference began with a plenary session at which Carla Almeida Santos from the University of Illinois in Urbana-Champaign, USA talked about ethnic tourism in the United States. In her presentation, entitled ‘The Politics of Identity: Representational Dynamics in the USA’, the speaker focused mainly on the development and promotion of urban ethnic space and on the perception of tourism there. In her opinion, ethnic tourism is an important factor in the revitalization of cities. She is particularly interested in those American cities with characteristic ethnic districts which are becoming increasingly popular tourist attractions such as ‘Chinatowns’. The plenary session was followed by two rounds of workshops. In the first one the topics mainly concerned the tourism marketing of destinations, cities as destinations, tourist behaviour and destination management. At the same time there was a meeting of the Special Interest Group dealing with issues in mass tourism. The second round of workshops concerned the following issues: tourist needs and their satisfaction, tourism

strzeniach. Turystyka etniczna zdaniem Carly Almeida Santos jest jednym z ważniejszych czynników rewitalizacji miast. Szczególnym zainteresowaniem autorki cieszą się miasta amerykańskie, które posiadają charakterystyczne dzielnice etniczne, stając się coraz bardziej atrakcją turystyczną, np. chinatowny. Po sesji plenarnej miały miejsce kolejne dwie serie sesji warsztatowych. W pierwszej z nich tematyka wystąpień koncentrowała się wokół zagadnień związanych z marketingiem turystycznym destynacji, miast jako destynacji, zachowań turystycznych i zarządzania destynacjami. W tym samym czasie miało miejsce spotkanie robocze grupy zajmującej się badaniami nad turystyką masową.

Druga tura warsztatów związana była z następującymi zagadnieniami: potrzeby turystów a ich satysfakcja, turystyka a zmiany klimatyczne, ponownie marketing turystyczny destynacji i wyzwania w zakresie zarządzania destynacjami.

Dodatkowo odbyły się dwa spotkania grup zainteresowań zajmujących się turystyką kulturową i gastronomiczną. Podsumowaniem drugiego dnia konferencji była trzecia sesja plenarna, podczas której wystąpił Eugenio Yunis, Kierownik Departamentu Rozwoju Zrównoważonego Turystyki Światowej Organizacji Turystycznej (UNWTO). Referat pt. „Sustainability in tourism: a long term competitiveness strategy for destinations” dotyczył zagadnień związanych z zastosowaniem w funkcjonowaniu ekonomicznym destynacji zasad rozwoju zrównoważonego. Autor w swoim wystąpieniu mówił o tym, że rozwój zrównoważony oznacza przede wszystkim podniesienie jakości usług turystycznych w destynacjach, co na dłuższą metę przynosi korzyści ekonomiczne. Niemniej zwrócił on uwagę na fakt, że mimo wypracowania przez UNWTO wielu modeli strategii rozwoju zrównoważonego turystyki na różnych poziomach, nadal dla współczesnych destynacji ważniejsze jest osiąganie zysku w krótkim przedziale czasowym, co oznacza, że najważniejszym czynnikiem konkurencji na współczesnym rynku turystycznym pozostaje nadal cena usług turystycznych.

Ostatni dzień konferencji rozpoczął się od warsztatów. Tematyka kolejnych dwóch tur sesji warsztatowych skupiała się wokół zagadnień percepcji destynacji przez turystów, rozwoju zrównoważonego destynacji, ich konkurencyjności, czynników wpływających na ponowny wybór destynacji przez turystów oraz roli kultury i wydarzeń kulturalnych w rewitalizacji destynacji. Z kolei w ostatniej turze warsztatów zajmowano się zagadnieniami atrakcyjności turystycznej destynacji, nowych produk-

and climatic change, the tourism marketing of destinations and the challenges of destination management. Additionally, two meetings of Special Interest Groups were held on cultural tourism and gastronomy tourism. The day was closed with the third plenary session, at which Eugenio Yunis, the President of UNWTO (United Nations World Tourism Organization), presented a paper entitled 'Sustainability in Tourism: a Long-term Competitiveness Strategy for Destinations'. It concerned the sustainability principles implemented in the economic functioning of tourism destinations. According to the speaker, sustainable development means first of all raising the quality of tourism services which in the long run will bring economic benefits. He also pointed to the fact that despite UNWTO working out numerous models of sustainable tourism development strategies at different levels, still the priority of contemporary destinations is to make a short-term profit. This means that the most important competition factor on today's tourism market is still the price of tourism services.

The last day of the conference began with workshops at which the topics concerned the perception of destinations by tourists, the sustainable development of destinations, their competitiveness, the factors determining the repeated choice of a given destination by tourists, as well as the role of culture and cultural events in the revitalization of destinations. In the second round of workshops the presentations concerned the tourism attractiveness of destinations, new tourism products at destinations, as well as cooperation between tourist firms. At the same time meetings of two Special Interest Groups were taking place dealing with spa and health tourism, and adventure tourism. The last session of the conference was the fourth plenary session featuring a lecture by Richard Butler from Strathclyde University in Scotland, famous for his theory of the life cycle of a tourism destination. In his presentation entitled 'Destinations – Development and Redevelopment or Visioning and Revisioning', he pointed to the problems of the further development and functioning of both well-known and less attractive destinations facing changing trends in the tourism market where tourist needs and expectations as regards services are changing and growing. The author points to the changes which consist above all in increasing specialization as regards service provision for different groups of tourists. Moreover,

tów turystycznych w destynacjach, oraz współpracy podmiotów turystycznych związanych z różnego rodzaju destynacjami. W tym samym czasie odbyły się spotkania robocze kolejnych dwóch grup zainteresowań zajmujących się turystyką uzdrowiskową i zdrowotną oraz przygodową. Ostatnią sesją konferencji była czwarta sesja plenarna, w której wystąpił Richard Butler z Strathclyde University w Wielkiej Brytanii, znany z literatury jako autor teorii cyklu życia miejscowości turystycznej. W swoim wystąpieniu pt. „Destinations – Development and Redevelopment or Visioning and Revisioning” zwrócił uwagę na problemy dalszego rozwoju i funkcjonowania zarówno znanych, jak i mniej atrakcyjnych destynacji w obliczu zmieniających się trendów na rynku turystycznym polegających na zmianie potrzeb i wzroście wymagań turystów w stosunku do jakości świadczonych usług turystycznych. Autor dostrzega zmiany w destynacjach turystycznych polegające przede wszystkim na coraz większej ich specjalizacji w zakresie obsługi różnorodnych grup turystów. Ponadto wg autora, problemem dalszego rozwoju ośrodków turystycznych jest zastosowanie zasad rozwoju zrównoważonego, które nadal stoją w sprzeczności z zasadami rozwoju rynkowego, gdzie zysk osiągany jest w znacznie krótszym czasie. Z drugiej strony autor podkreślił, że wejście na tory rozwoju zrównoważonego stwarza lepsze perspektywy dalszego funkcjonowania na rynku turystycznym dla destynacji turystycznych, gdyż oznacza podniesienie jakości usług turystycznych w dalszej perspektywie.

Imponująco wygląda statystyka konferencji. Ogółem wzięło w niej udział 150 osób z 37 krajów. Najwięcej uczestników pochodziło tradycyjnie z Wielkiej Brytanii oraz kraju, w którym organizowana była konferencja, czyli Portugalii. Stosunkowo dużo osób przyjechało z sąsiedniej Hiszpanii. Także silną reprezentację miały Włochy, Holandia, Finlandia czy Grecja, a z krajów pozaeuropejskich Australia i Nowa Zelandia. Ponadto uczestnicy konferencji pochodzili także z Japonii, USA, Kanady, Meksyku, Dominikany, RPA, Brazylii, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Tajwanu, Chin, Turkmenistanu, Peru oraz z Polski, Czech, Rumunii, Węgier, Słowenii, Serbii, Łotwy i Turcji.

Konferencja pod patronatem ATLAS-u została zorganizowana przez pracowników i studentów Tourism Laboratory należącym do Politechnic Institute of Viana do Castelo. Warto dodać, że spotkanie to zostało zorganizowane po raz drugi w tym samym miejscu. Pierwsze odbyło się w 1997 r. Przy obu konferencjach osobą odpowiedzialną za ich organi-

the problem of further development in tourist centres is, in his opinion, the implementation of sustainable tourism principles, as they are still in conflict with the rules of market development where profit is to be made over a much shorter period of time. On the other hand, the author stressed that following the rules of sustainable development creates better prospects for tourist destinations, as in the long run it means raising the quality of services.

The statistics of the conference were impressive. All in all, it hosted 150 participants from 37 countries with the majority from Great Britain and the host country – Portugal. A relatively large number came from neighbouring Spain, as well as Italy, the Netherlands, Finland, Greece, Australia and New Zealand. Other participants travelled from Japan, the USA, Canada, Mexico, the Dominican Republic, South Africa, Brazil, the United Arab Emirates, Taiwan, China, Turkmenistan, Peru, as well as Poland, the Czech Republic, Romania, Hungary, Slovenia, Serbia, Latvia and Turkey.

The ATLAS conference was organized by the employees and students of the 'Tourism Laboratory' at the Polytechnic Institute of Viana do Castelo. It is worth mentioning that the conference was being held here for the second time, the first being in 1997. The person responsible for the organization of both these conferences was Carlos de Oliveira Fernandes, one of the most active members of the ATLAS committee.

FOOTNOTE

¹ The Association for Tourism and Leisure Education was established in 1991, originally as an organization uniting universities that taught tourism and recreation, first in Europe and lately also on other continents. Recently, ATLAS has been joined by non-educational institutions which are involved only in research into tourism and recreation, and which represent the tourist industry (BACHVAROV 2003). At present ATLAS has over 300 members.

BIBLIOGRAPHY

BACHVAROV, M., 2003, *Międzynarodowe zrzeszenie szkół wyższych kształcących dla w zakresie turystyki i rekreacji ATLAS*, Turizm, t. 13, z. 2.

zającą był Carlos de Oliveira Fernandes, który jest także jednym z bardziej aktywnych członków komitetu ATLAS-u.

PRZYPIS

¹ Association for Tourism and Leisure Education powstało w 1991 r. początkowo jako organizacja zrzeszająca szkoły wyższe kształcące w zakresie turystyki i rekreacji najpierw w Europie, a ostatnio także i na pozostałych kontynentach. W ostatnim okresie do ATLAS-u zaczęły przystępować instytucje nieprowadzące działalności edukacyjnej, zajmujące się tylko badaniami naukowymi w zakresie turystyki i rekreacji oraz reprezentujące szeroko rozumiany przemysł turystyczny (BACHVAROV 2003). Obecnie ATLAS liczy ponad 300 członków.

BIBLIOGRAFIA

BACHVAROV, M., 2003, *Międzynarodowe zrzeszenie szkół wyższych kształcących dla w zakresie turystyki i rekreacji ATLAS*, Turyzm, t. 13, z. 2.

Robert Wiluś

Instytut Geografii Miast i Turyzmu
Uniwersytetu Łódzkiego
ul. Kopcińskiego 31
90-142 Łódź
robwil@geo.uni.lodz.pl